

Altres disposicions

Decret 311/2022, del 20 de juliol del 2022

Decret 311/2022, del 20-7-2022, de publicació del Programa d'educació visual i plàstica de segona ensenyança de l'Escola Andorrana.

Exposició de motius

Vist l'article 17 de la Llei qualificada d'educació, del 3 de setembre de 1993, en el qual s'estableix que els principis rectors del sistema educatiu andorrà i les seves modalitats, els nivells, els cicles, els cursos i les opcions establerts per la Llei es desenvoluparan per un reglament que en determinarà els programes;

Vist l'apartat 2 de l'article 9 de la Llei qualificada esmentada, en el qual es reconeix que els alumnes tenen dret que el seu rendiment escolar sigui valorat amb criteris objectius;

Vist l'article 11 de la Llei esmentada, en el qual es reconeix el dret de llibertat de càtedra dels docents, sempre que s'exerceixi des del respecte a la Constitució i amb una finalitat educativa;

Vist l'article 4 de la Llei 17/2018, del 26 de juliol, d'ordenament del sistema educatiu andorrà, en el qual s'especifica que correspon al Govern desenvolupar, aprovar i publicar els referents curriculars de les àrees d'aprenentatge o assignatures dels diversos ensenyaments;

Vist l'article 6 de la Llei esmentada, en el qual es defineix programa com el conjunt d'elements curriculars que han de ser objecte d'ensenyament, aprenentatge i avaluació en un nivell educatiu o un diploma determinat;

Vist el Decret del 25-2-2015 d'ordenament de l'educació bàsica obligatòria del sistema educatiu andorrà;

Vist l'article 15 del Decret esmentat, en el qual es determina que els programes de les àrees d'aprenentatge es publiquen mitjançant el decret corresponent;

Vist el Decret del 24-10-2018 de publicació dels programes de segona ensenyança de l'Escola Andorrana;

Atès que el Pla estratègic de renovació i millora del sistema educatiu andorrà ha comportat una revisió del model de programa per adoptar un enfocament per competències, determinar unes competències específiques i actualitzar els sabers de les àrees d'aprenentatge;

Atesa la necessitat de presentar íntegrament totes les parts del programa i desenvolupar-ne les prescripcions i les orientacions en virtut de l'actualització mencionada, i que convé aprovar el nou programa, amb l'entrada en vigor del qual es deroga l'annex V del Decret del 24-10-2018 del programa de segona ensenyança de l'Escola Andorrana;

Ateses les consideracions esmentades, a proposta de la ministra d'Educació i Ensenyament Superior, el Govern, en la sessió del 20 de juliol del 2022, aprova el Decret del 20-7-2022 de publicació del Programa d'educació visual i plàstica de segona ensenyança de l'Escola Andorrana, amb el contingut següent:

Article 1. *Objecte*

Aquest Decret fixa el Programa d'educació visual i plàstica de segona ensenyança de l'escola Andorrana, àrea d'aprenentatge establerta en l'article 10 del Decret del 24-10-2018 de publicació dels programes de segona ensenyança de l'Escola Andorrana.

Article 2. *Condicions en què s'aplica el Programa*

El Programa d'educació visual i plàstica de segona ensenyança s'implementa en les condicions i en els termes determinats per la normativa reguladora de l'ordenament de l'educació bàsica de l'Escola Andorrana.

Article 3. *Programa d'educació visual i plàstica*

El Programa d'educació visual i plàstica s'inclou a l'annex.

Disposició derogatòria

Es deroga l'annex V del Decret del 24-10-2018 de publicació dels programes de segona ensenyança de l'Escola Andorrana.

Disposició final

Aquest Decret entrarà en vigor l'endemà de ser publicat al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Cosa que es fa pública per a coneixement general.

Andorra la Vella, 20 de juliol del 2022

Xavier Espot Zamora
Cap de Govern

Annex. Programa d'educació visual i plàstica

VIP

Programa d'educació visual i plàstica de segona ensenyança de l'Escola Andorrana

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Govern d'Andorra

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 90

27 de juliol del 2022

4/33

Programa d'educació visual i plàstica de segona ensenyança de l'Escola Andorrana

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Govern d'Andorra

Programa d'educació visual i plàstica de segona ensenyança de l'Escola Andorrana

Aquest programa correspon a l'annex del Decret del 20-7-2022 de publicació del Programa d'educació visual i plàstica de segona ensenyança de l'Escola Andorrana

Coordinat per: Salvador Sala, cap de l'Àrea d'Ordenament Curricular

Grup de redacció del Programa

Emmanuelle Besnard, cap d'estudis de l'Escola Andorrana de primera ensenyança

Neus Hernández Collelldemont, tècnica especialitzada de l'Àrea d'Ordenament Curricular, coordinadora del grup de redacció

Dipòsit legal: AND.278-2022

ISBN: 978-99920-0-948-2

Adreça i contacte

Àrea d'Ordenament Curricular

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Avinguda Rocafort, 21-23.

AD600 Sant Julià de Lòria

www.educacio.ad

Índex

<u>Introducció</u>	<u>6</u>
<u>Competències específiques</u>	<u>8</u>
C1. Interpretar manifestacions visuals i plàstiques de manera crítica	9
Orientacions didàctiques de la C1	10
Criteris d'avaluació de la C1	10
Expectatives de final de cicle de la C1	11
C2. Expressar-se a través de manifestacions visuals i plàstiques	13
Orientacions didàctiques de la C2	14
Criteris d'avaluació de la C2	14
Expectatives de final de cicle de la C2	15
<u>Recursos d'aprenentatge</u>	<u>17</u>
Bloc 1. Contextos i tipus de manifestacions visuals i plàstiques	18
Orientacions didàctiques del bloc 1	20
Bloc 2. Elements compositius del llenguatge visual	20
Orientacions didàctiques del bloc 2	23
Bloc 3. Valor comunicatiu de les manifestacions visuals i plàstiques	24
Orientacions didàctiques del bloc 3	26
<u>Quadres de síntesi</u>	<u>27</u>
Quadre de síntesi de la C1	28
Quadre de síntesi de la C2	30

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 90

27 de juliol del 2022

8/33

Introducció

6 | Programa d'educació visual i plàstica

Vivim en un món ple de referències visuals, artístiques o no, que necessita que els ciutadans siguin capaços d'interpretar, produir i valorar diversos tipus de missatges visuals, tant de l'entorn immediat com de la societat global, d'una manera crítica i reflexiva.

Des d'un paradigma pedagògic fonamentat en un model d'ensenyament-aprenentatge per competències, l'enfocament didàctic de l'àrea d'educació visual i plàstica s'ha basat en dos grans pilars que vertebraren els components curriculars i que corresponen als dos canals de comunicació propis de qualsevol disciplina artística: un vessant perceptiu i un vessant expressiu.

El vessant perceptiu inclou l'apreciació, la comprensió i el gaudi de qualsevol manifestació artística, i també la interpretació dels missatges visuals. D'altra banda, el vessant expressiu inclou tots els coneixements, les habilitats i les actituds necessaris per crear produccions visuals i plàstiques, des dels vessants formals i conceptuals. No obstant això, val a dir que els dos vessants no s'entenen com a espais inconnexos o separats per recursos explícits, sinó que es complementen i es relacionen a partir de les possibles propostes didàctiques, a través d'un procés de reflexió que activa dinàmiques i estratègies des del pensament divergent.

En conseqüència, l'educació visual i plàstica té com a finalitat última desenvolupar les capacitats de l'alumne, tant perceptives com expressives, i potenciar una actitud sensible, receptiva, creativa i compromesa.

Cal considerar que el llenguatge visual i plàstic no només recull el concepte d'art, sinó també altres manifestacions pròpies de la cultura visual. Per tant, des de l'àrea d'educació visual i plàstica, quan parlem d'una manifestació visual i plàstica cal entendre-la en la seva globalitat, entesa com la totalitat de possibilitats del llenguatge visual i plàstic.

Competències específiques

Per al desenvolupament de les competències específiques de l'àrea cal considerar els dos eixos fonamentals que es desprenen de l'enfocament de l'àrea: el que se sustenta en els processos de recepció i interpretació, i l'eix d'expressió o creació. Tot i així, cal considerar-los des d'una visió holística i en un procés de reflexió que promogui la imaginació, la creativitat i la sensibilitat estètica.

En aquest sentit, cal considerar que el fet artístic i els processos en general desenvolupats a l'àrea no només són un espai d'interpretació o d'expressió d'emocions i sentiments, sinó que també es presenten com un camí cap al coneixement a través de l'anàlisi de formes de representació que indiquen maneres de pensar i veure el món en totes les seves dimensions; tot plegat ancorat en un espai i en un temps, i determinat per un context sociocultural.

Des d'un vessant receptiu, l'àrea té com a objectiu potenciar la comprensió, la reflexió i l'esperit crític, a partir de l'observació d'artefactes, imatges, fets artístics o qualsevol manifestació de la cultura visual de l'entorn globalitzat i de la realitat contextual andorrana. Tanmateix, des d'una perspectiva d'acció i expressió, l'educació visual i plàstica integra recursos teòrics i pràctics per poder projectar idees, emocions i sentiments en produccions i creacions visuals.

A través de les dos competències específiques de l'àrea, que es vertebren mitjançant aquests dos grans eixos propis de qualsevol disciplina artística, es pretén desenvolupar en l'alumnat les capacitats d'analitzar, interpretar i generar produccions plàstiques o visuals en les seves dimensions funcionals, simbòliques o estètiques, perquè siguin agents actius en la comprensió i la creació de productes o manifestacions des de qualsevol àmbit propi de l'educació visual i plàstica.

C1. Interpretar manifestacions visuals i plàstiques de manera crítica

Tenint en compte que en la nostra vida quotidiana estem envoltats per multitud d'experiències artístiques i culturals (exposicions, museus, intervencions al carrer, espectacles, cinema, teatre, grafitis, etc.), és important que els alumnes desenvolupin una mirada crítica que els permeti apreciar i valorar les manifestacions de la cultura visual que els envolta.¹

D'altra banda, no podem perdre de vista l'omnipresència de la imatge en la societat contemporània. Cal que els alumnes siguin conscients que darrere de qualsevol imatge hi ha una intenció comunicativa concreta, i han de disposar de les eines suficients per poder interpretar-les i ser crítics.

Per tant, al final de la segona ensenyança, l'alumne haurà de ser capaç d'interpretar tant un fet artístic, com ara una pintura, una escultura, una instal·lació, un *happening*, un videoart, un gravat, un dibuix, un còmic o una narració visual, entre d'altres, com una imatge no necessàriament vinculada al fet artístic, com ara una fotografia de premsa, una publicitat, una senyalització o la interfície d'un web.

Per tal de desenvolupar aquesta competència, l'alumne haurà de seguir un procés d'anàlisi a partir de l'observació, tant a l'aula (reproduccions) com *in situ* (museu, exposicions, etc.), que li permetrà la comprensió global del fet visual.²

Aquest procés d'anàlisi s'inicia amb la identificació de l'àmbit, del suport i del context al qual pertany la manifestació visual i plàstica observada. Tanmateix, també cal tenir present el context històric, natural, social i cultural de qualsevol manifestació visual i plàstica, ja que aquest context canvia la interpretació que se'n pot fer.

A continuació, cal identificar els elements bàsics del llenguatge visual (el color, la forma, la composició, etc.), i associar-los a un significat concret. Aquest procés de descodificació permetrà a l'alumne associar els significants d'un fet visual al seu significat (connotació-denotació). Tot aquest procés haurà d'aportar a l'alumne els coneixements suficients per poder emetre un judici de valor argumentat sobre les manifestacions visuals i plàstiques treballades, cosa que enriquirà la seva pròpia cultura visual. És important que l'alumne aprengui a formular la seva opinió, perquè esdevingui un ciutadà crític i actiu dins la societat.³

¹ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 2, "Valorar la diversitat cultural"; 4, "Obertura a la diversitat cultural i a altres creences, visions del món i pràctiques"; 9, "Tolerància envers l'ambigüitat"; 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

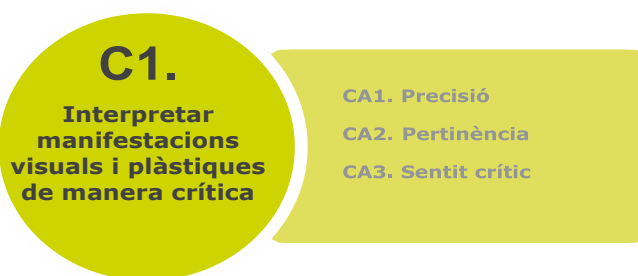
² Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 12, "Habilitats d'escolta i observació" i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

³ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 2, "Valorar la diversitat cultural"; 4, "Obertura a la diversitat cultural i a altres creences, visions del món i pràctiques"; 9, "Tolerància envers l'ambigüitat";

Orientacions didàctiques de la C1

L'arquitectura, la pintura, el dibuix, el gravat, la fotografia, el cinema, el vídeo, la fotografia, el disseny, la publicitat i altres formes d'expressió s'ubiquen en un context històric, social i cultural; per tant, és necessari **fomentar en l'alumne la capacitat de relacionar les anomenades qüestions contextuais amb l'objecte d'estudi, perquè faci valoracions acurades i ajustades amb una actitud oberta i receptiva.**⁴ En les situacions d'ensenyament-aprenentatge el docent actuarà no només com un guia o acompanyant, sinó també com un agent actiu que genera motivació i curiositat en l'alumnat envers temes, conceptes o situacions, a partir de discursos dialògics i de plantejaments de situacions problema, per tal que l'alumne hagi d'inferir, idear i construir respostes a través del pensament projectiu.

Criteris d'avaluació de la C1

CA1. Precisió

La precisió és la qualitat que es requereix a l'hora d'identificar i situar la manifestació visual i plàstica dins del llenguatge visual, l'àmbit, el tipus de manifestació, el context i la tècnica a la qual pertany. Igualment, l'alumne ha de ser precís en el reconeixement dels materials i els suports que s'han utilitzat en la seva realització. Aquesta interpretació se sustenta tant en l'anàlisi com en l'ús precís de la terminologia pròpia de l'àrea.

CA2. Pertinència

La pertinència en la interpretació de manifestacions visuals i plàstiques s'aplica en l'estreta relació que estableix l'alumne entre els elements del llenguatge visual i plàstic, el context i el significat del missatge. És important que l'alumne actuï amb pertinència a l'hora d'analitzar i valorar la funcionalitat fruit de la relació entre els elements formals i conceptuals que integren la funció comunicativa d'una manifestació visual i plàstica. Alhora, per tal que la interpretació sigui completa i global, cal identificar el context al qual pertany la manifestació visual i plàstica i que també li atorga significat.

11, "Habilitats analítiques i de pensament crític", 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

⁴ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

CA3. Sentit crític

Per interpretar manifestacions visuals i plàstiques de manera raonada, cal que l'alumne emeti un judici de valor argumentat anant més enllà de valors únicament subjectius. El sentit crític ha de fonamentar-se en una opinió crítica i constructiva que consideri la relació entre els possibles missatges i les formes variades de representació que ofereix l'àmbit visual i plàstic. Per donar solidesa a l'argumentació cal exposar de manera estructurada la pròpia opinió emprant el vocabulari específic de l'àrea.

Expectatives de final de cicle de la C1

PRIMER CICLE**CA1. Precisió**

Al final del primer cicle de segona ensenyança l'alumne interpreta manifestacions visuals i plàstiques quan identifica de forma precisa l'àmbit al qual correspon la manifestació, així com la tècnica i el suport emprats en la seva execució. Igualment, l'alumne és precís quan reconeix i descriu els elements del llenguatge visual i plàstic que conformen la manifestació, i usa de manera precisa el vocabulari propi de les arts visuals i plàstiques que ha treballat a l'aula.

CA2. Pertinència

D'altra banda, l'alumne copsa i interpreta pertinentment el significat del missatge i la intenció comunicativa de la manifestació visual i plàstica analitzada, a la vegada que relaciona de manera pertinent els elements formals i conceptuals que la conformen. A partir de l'observació, l'alumne també situa de manera pertinent la manifestació visual i plàstica en el seu context d'origen (històric, social, cultural, etc.), i explica els elements característics que li donen sentit.

CA3. Sentit crític

Finalment, l'alumne és capaç d'expressar la pròpia opinió sobre la manifestació visual i plàstica analitzada de manera crítica i argumentada. A partir de les seves anàlisis i investigacions, emet judicis de valor que van més enllà de la interpretació personal i subjectiva i que inclouen coneixements concrets que ha adquirit. En expressar les seves opinions, a més, cal que l'alumne mostri una actitud oberta i respectuosa envers les propostes visuals i plàstiques, així com envers les opinions i els punts de vista dels altres.

SEGON CICLE**CA1. Precisió**

Al final del segon cicle de segona ensenyança l'alumne interpreta manifestacions visuals i plàstiques d'àmbits i modes d'expressió més complexos pel que fa al contingut formal i conceptual del llenguatge visual i plàstic, els suports i les funcions comunicatives.

En aquesta interpretació, l'alumne identifica de forma precisa l'àmbit, la tècnica i el suport de les manifestacions visuals i plàstiques objecte d'estudi. Igualment, l'alumne és precís quan reconeix i analitza els elements del llenguatge visual i plàstic que hi retroba, i fa servir de manera precisa, rica i diversa la terminologia i el vocabulari propi de les arts visuals i plàstiques.

CA2. Pertinència

D'altra banda, l'alumne estableix relacions de significat pertinents entre els elements del llenguatge visual i plàstic i la funció expressiva de les manifestacions analitzades, a la vegada que valora pertinentment la funció comunicativa d'aquests elements (simbòlic, estètic, expressiu, etc.). Per tal que la interpretació sigui completa i global, l'alumne també situa les manifestacions visuals i plàstiques en el seu context de creació (històric, social, cultural, moviment artístic, vida de l'artista, etc.), i el relaciona de forma pertinent amb el significat i els elements formals, destacant els aspectes que són rellevants i que l'ajuden a donar sentit i valor a la manifestació visual i plàstica.

CA3. Sentit crític

Finalment, per interpretar les manifestacions visuals i plàstiques de manera crítica, s'espera que l'alumne emeti judicis de valor argumentats i raonats que vagin més enllà de valoracions únicament subjectives, com per exemple dir si m'agrada o no m'agrada. L'opinió argumentada ha de fonamentar-se en una opinió crítica i constructiva que consideri la relació entre els possibles missatges i les formes variades de representació que ofereix l'àmbit plàstic. Per donar solidesa a la seva argumentació, a més, ha de justificar les posicions amb exemples concrets que els donin suport o emprant arguments basats en aspectes propis de les arts visuals i plàstiques. Els judicis de valor o posicions han de ser consistents però alhora demostrar una actitud oberta i respectuosa envers les propostes visuals i plàstiques, així com envers les altres opinions.

C2. Expressar-se a través de manifestacions visuals i plàstiques

Aquesta competència orienta l'alumne cap al desenvolupament de la creativitat i el pensament projectiu, per expressar idees, emocions i sentiments a través de manifestacions visuals i plàstiques.⁵

Al final de la segona ensenyança l'alumne haurà de poder expressar idees, sentiments, emocions, creences i missatges concrets, utilitzant els elements formals i conceptuals propis del llenguatge visual, des d'una perspectiva reflexiva i crítica, i seleccionar el mitjà tècnic més adequat a la intenció comunicativa.⁶

Per desenvolupar aquesta competència, l'alumne ha de planificar, investigar, experimentar, valorar, projectar, elaborar i exposar, de manera individual o col·lectiva, tot tipus de manifestacions visuals i plàstiques, i dur a terme les accions següents:

- Elaborar proves i esbossos previs a la visualització d'un projecte.
- Experimentar amb tècniques i materials diversos.
- Fer manifestacions visuals i plàstiques des d'una perspectiva reflexiva, crítica i comunicativa.
- Aplicar principis de creativitat en l'elaboració de manifestacions visuals i plàstiques.

En aquest sentit, cal, en primer lloc, que l'alumne aprengui a projectar el que vol transmetre mitjançant l'elaboració de proves i esbossos previs que l'ajudin a visualitzar el projecte per comprovar-ne la viabilitat.

Altament, l'alumne ha de poder experimentar amb diversos materials i tècniques en un procés d'exploració i projecció prèvia, per tal d'integrar els elements de caràcter formal i conceptual, i crear manifestacions visuals i plàstiques des d'un procés de reflexió que promogui la imaginació, la creativitat i la sensibilitat estètica.⁷

El desenvolupament de la competència expressiva suposa, finalment, que l'alumnat apliqui principis de creativitat en l'elaboració de les pròpies manifestacions visuals i plàstiques.

⁵ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític", i 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües".

⁶ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües", i 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació".

⁷ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües", 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació", i 20, "Coneixement i comprensió crítica del món".

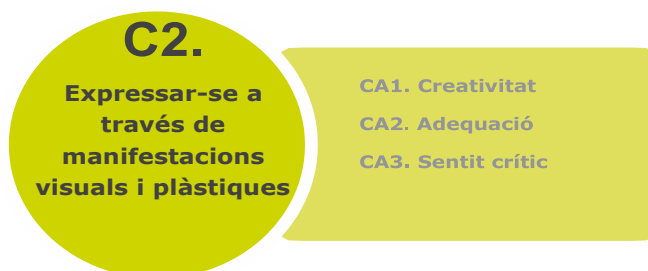
Orientacions didàctiques de la C2

El desenvolupament del treball personal en l'àrea de l'educació visual i plàstica ha de significar un espai en què el docent promogui la pedagogia per descobriment, i així es treballi des de l'experimentació i l'exploració de tècniques i la investigació d'estratègies amb una finalitat creativa i comunicativa per tal de formalitzar idees i conceptes, i de potenciar la imaginació i la sensibilitat estètica.

Les fonts de referència han de significar un espai per al diàleg i per a la reflexió, i no un model que s'ha de seguir o imitar. Així mateix, les estratègies han de posar l'èmfasi en la importància del procés de creació per arribar a una solució final⁸.

El docent haurà de vetllar per les casuístiques previstes en relació amb l'atenció a la diversitat de l'alumnat. Així doncs, cal recordar la idea que l'àmbit de l'educació visual i plàstica va més enllà de les consideracions formals referides a les habilitats i destreses i que, per tant, també és necessari preveure altres dimensions pedagògiques vinculades als processos, als conceptes i al sentit de cada situació d'ensenyament-aprenentatge.

Criteris d'avaluació de la C2

CA1. Creativitat

La creativitat és la qualitat que es requereix a l'hora d'expressar les pròpies idees, emocions i sentiments. Implica allunyar-se de les representacions estereotipades i mimètiques i deixar de banda els prejudicis propis, tenint en compte l'interès per cercar i investigar fonts d'informació diverses que contribueixin a desenvolupar la capacitat creativa i projectiva. Aquesta capacitat implica partir del que ja existeix, utilitzar-ho, combinar-ho i personalitzar-ho, establint noves relacions de significat i creant noves narratives.

CA2. Adequació

L'adequació és la qualitat que es requereix a l'hora d'actuar de manera apropiada i proporcionada en la selecció, l'ús i la combinació correcta de materials, suports i tècniques, així com dels elements que componen el llenguatge visual i plàstic, tant de forma unitària com conjunta. L'alumne ha de triar i emprar adequadament els recursos que millor s'ajusten a la idea, l'emoció o el sentiment que vol expressar i que, per tant, afavoreixen la transmissió i la intencionalitat del missatge. Per garantir aquesta adequació, és fonamental una experimentació i una exercitació prèvies.

⁸ Es relaciona amb les competències de cultura democràtica del Consell d'Europa: 11, "Habilitats analítiques i de pensament crític"; 15, "Habilitats lingüística, comunicativa i plurilingües", i 19, "Coneixement i comprensió crítica del llenguatge i la comunicació".

CA3. Coherència

Una manifestació visual i plàstica és coherent quan reflecteix la unitat de totes les seves parts. Més concretament, a la segona ensenyança, a l'hora d'expressar-se s'ha de fer evident la cohesió entre totes les parts de la manifestació visual i plàstica en relació amb la planificació del procés de formalització, el resultat final i la intenció comunicativa.

Expectatives de final de cicle de la C2

PRIMER CICLE**CA1. Creativitat**

A final del primer cicle de segona ensenyança, quan l'alumne expressa idees, emocions i sentiments a través de manifestacions visuals i plàstiques mostra creativitat a l'hora d'experimentar i explorar a fi de crear obres personals i originals que fugin i s'allunyin de mimetismes i de representacions estereotipades. L'alumne mostra la pròpia creativitat quan utilitza el que ja existeix i ho combina i ho personalitza, establint noves relacions de significat. Quan l'alumne s'expressa a través de la creació d'obres, a més, té interès per cercar i investigar fonts d'informació diverses i utilitza els resultats de la cerca personal i plàstica (esbossos, dibuixos, reflexions, referències artístiques, etc.) amb l'objectiu de crear noves idees o narracions visuals. Igualment, l'alumne troba solucions creatives als diferents obstacles o oportunitats sorgits en el procés creatiu.

CA2. Adequació

D'altra banda, l'alumne s'expressa amb adequació quan, a partir de l'exercitació i experimentació prèvia (fonamentals per a aquesta tasca), selecciona -dins d'un ventall acotat i reduït de propostes facilitades pel docent- les tècniques, els materials i els suports que s'adeqüen més a la intenció comunicativa i al concepte o idea del que vol expressar. A partir de pautes d'exercitació concretes o d'exemples i models facilitats pel docent, l'alumne també empra adequadament els elements del llenguatge visual i les tècniques per aconseguir un resultat final satisfactori, tenint en compte les finalitats i intencionalitats planificades. Igualment, l'alumne fa un ús acurat i apropiat de les eines i els materials que utilitza per dur a terme la seva creació.

CA3. Coherència

Finalment, l'alumne demostra coherència quan explica el missatge i la intenció comunicativa que ha triat per representar la seva manifestació visual i plàstica i quan descriu i justifica de manera bàsica les característiques formals (tècniques, materials, suports i elements del llenguatge) que ha utilitzat per donar significat al conjunt de la seva obra. A l'últim, l'alumne valora el procés de creació que ha seguit, destacant els aspectes que han determinat la concreció de la creació visual i plàstica de forma personal (com cercar idees, fer esbossos, el pla de treball, la creació final, etc.).

SEGON CICLE**CA1. Creativitat**

Al final del segon cicle de segona ensenyança l'alumne expressa idees, emocions i sentiments a través de manifestacions visuals i plàstiques més conceptuals, de contextos i d'àmbits més diversos i complexos. L'alumne és molt més autònom en el seu procés creatiu i les possibilitats creatives són més àmplies, i fa complexa així la seva actuació.

L'alumne mostra creativitat a l'hora de crear obres innovadores i originals que fugin i s'allunyin de representacions estereotipades, de mimetismes, i que evitin prejudicis. L'alumne mostra la pròpia creativitat quan utilitza el que ja existeix i ho combina i ho personalitza, establint noves relacions de significat. Quan l'alumne s'expressa amb creativitat, a més, mostra interès per cercar i investigar fonts d'informació diverses i utilitza els resultats de la cerca personal i plàstica (esbossos, dibuixos, reflexions, referències artístiques, etc.) amb l'objectiu de crear noves idees o narracions visuals. Igualment, l'alumne troba solucions creatives o alternatives als diferents obstacles o oportunitats sorgits en el procés creatiu.

CA2. Adequació

D'altra banda, l'alumne s'expressa amb adequació quan, a partir de l'exercitació i experimentació prèvia (fonamentals per a aquesta tasca), selecciona i combina -dins d'un ventall força ampli de possibilitats- les tècniques, els materials i els suports que s'adeqüen més a la intenció comunicativa i al concepte o idea del que vol expressar. L'alumne també emprà adequadament els elements del llenguatge visual i les tècniques per aconseguir un resultat final satisfactori, tenint en compte les finalitats i intencionalitats planificades. Igualment, l'alumne fa un ús acurat i apropiat de les eines i els materials que utilitza per dur a terme la seva creació.

CA3. Coherència

Finalment, l'alumne demostra coherència quan argumenta el missatge i la intenció comunicativa que ha triat per representar la seva manifestació visual i plàstica i justifica les característiques formals (tècniques, materials, suports i elements del llenguatge) que ha utilitzat, així com les relacions fetes per donar significat al conjunt de la seva obra. A l'últim, l'alumne valora i qüestiona el procés de creació que ha seguit, i destaca els aspectes que han determinat la concreció de la creació visual i plàstica de forma personal (com cercar idees, fer esbossos, el pla de treball, la creació final, etc.).

Recursos d'aprenentatge

Els recursos s'han organitzat en relació amb tres qüestions bàsiques: el context i el tipus de manifestació, la sintaxi del llenguatge visual i el valor comunicatiu. És important que els tres blocs es treballin de manera global, és a dir, que no s'entenguin com a blocs independents que calgui treballar per separat sinó blocs interrelacionats mitjançant els quals s'aconsegueix un desenvolupament més ric i global de les competències.

Cal encabir els recursos en un entorn significatiu que tingui en compte els interessos i la realitat quotidiana dels joves que cursen la segona ensenyança, per donar coherència i transferència al plantejament pedagògic de l'àrea. En aquest sentit, cal tenir present la consonància entre els recursos de tipus conceptual, procedimental o actitudinal que es concreten en una activitat didàctica o en un projecte.

Pel que fa a la lògica de progressió, els recursos s'han distribuït per cicles, tenint en compte que els recursos factuais i conceptuals més simples i concrets s'han situat a primer cicle, i els recursos més complexos i abstractes s'han deixat per a segon cicle. Com a exemple, exposem el recurs relacionat amb la formació, les característiques i les qualitats dels colors, que s'inicia en el primer cicle amb la definició del cercle cromàtic i la descripció dels colors primaris, secundaris i terciaris, per després aprofundir en el segon cicle amb aspectes vinculats, com ara les característiques associades al fenomen del color: el to, el valor i la saturació. Un altre exemple podria veure's amb el treball de l'escultura, que s'inicia en el primer cicle amb el treball de l'escultura exempta i el tipus de relleu, per seguir en el segon cicle amb la instal·lació i la performance. Pel que fa als recursos procedimentals, en canvi, la progressió d'un cicle a un altre s'ha fet a partir del verb d'acció, i s'han definit per a primer cicle la descripció, la identificació i l'experimentació, per tal de, posteriorment, interpretar o adequar. A tall d'exemple, podem veure com, pel que fa als elements del llenguatge visual i plàstic (la forma, el punt, la línia, la taca, el color, la textura i la dimensió), es comença amb la identificació a primer cicle, mentre que a segon cicle es posa més èmfasi en la interpretació del significat de tots aquests elements.

Finalment, cal recordar que els recursos s'han de veure i treballar de forma complementària d'un cicle a l'altre, de manera que el recurs que s'ha treballat en el primer cicle també hauria de mobilitzar-se en el segon cicle, però de forma més autònoma.

Bloc 1. Contextos i tipus de manifestacions visuals i plàstiques

En el bloc 1, els tipus de recursos se centren en els àmbits artístics tradicionals (pintura, escultura i arquitectura) i en altres manifestacions artístiques (il·lustració, gravat, fotografia...), ja que l'objecte d'estudi són les manifestacions visuals i plàstiques i, per tant, cal delimitar-les. En aquest sentit, per poder interpretar i expressar-se creativament cal atendre a dos nivells: el formal i el conceptual, és a dir, a la forma i al contingut de les manifestacions visuals i plàstiques.

També s'ha considerat oportú incloure dos recursos més en la interpretació de les representacions plàstiques: el d'estètica i natura, i el de patrimoni cultural andorrà.

Pel que fa als valors actitudinals, en aquest bloc de recursos s'han tingut en compte aspectes com la consideració del context històric, social i cultural per valorar les obres; la sensibilitat envers les manifestacions estètiques en la natura; la participació en esdeveniments artístics, i el respecte envers les manifestacions artístiques.

Bloc 1. Contextos i tipus de manifestacions visuals i plàstiques

1r CICLE	2n CICLE
FETS I CONCEPTES	
El context sociocultural en les manifestacions visuals i plàstiques	
El concepte d'estètica dins la natura Les manifestacions estètiques en la natura Les obres d'art del patrimoni cultural andorrà i el seu context històric: l'art romànic La creació artística com a resultat del procés de creació d'un artista o d'un moviment artístic El concepte de moviment artístic	El context sociocultural en les manifestacions visuals i plàstiques La natura com a font inspiradora per al desenvolupament creatiu i plàstic en les manifestacions visuals i plàstiques Les obres d'art del patrimoni andorrà com a obres properes: l'art contemporani, l'escultura pública i l'arquitectura La creació artística com a resultat d'un context social i cultural Relacions d'un moviment artístic amb un altre
Els tipus, les funcions i les finalitats de les manifestacions visuals i plàstiques	
Les arts plàstiques: arts aplicades a la vida quotidiana Les arts aplicades i les seves funcions estètica, expressiva i conceptual Diferenciació entre disseny i artesanía El disseny gràfic: el logotip i el cartell, l'emalatge i els webs L'art abstracte i l'art figuratiu La pintura: el retrat, el paisatge i el bodegó L'escultura: l'escultura exempta i els tipus de relleus L'arquitectura com a exemple de creacions tridimensionals visuals i plàstiques	Els tipus de disseny El disseny gràfic i el disseny industrial La pintura: la pintura narrativa (mitològica, religiosa, històrica...) L'escultura, la instal·lació i l'acció/performance L'arquitectura: tipologies i funcions La fotografia artística El dibuix com a mitjà d'expressió: el dibuix contemporani El dibuix com a eina del procés de creació: el croquis, l'esbós, l'esquema, el guió il·lustrat (<i>storyboard</i>) i la trama (<i>storyline</i>)

La fotografia com a narrativa visual i com a testimoni

El dibuix com a mitjà d'expressió: la il·lustració, la caricatura i el còmic

El dibuix com a eina del procés de creació: el croquis, l'esbós, l'esquema, el guió il·lustrat (*storyboard*) i la trama(*storyline*)

Les perspectives i les projeccions

La funció informativa i exhortativa: premsa, televisió i Internet

Altres manifestacions visuals com el collage, la ceràmica, el grafit, el gravat i les tècniques multimèdia en l'edició d'imatges

Les perspectives i les projeccions

La funció expressiva i artística: el vídeo, el cinema i les TIC

La relació i la comparació de les tècniques artístiques tradicionals: dibuix, pintura, volum, gravat, grafit, reprografia i collage amb les tècniques multimèdia en l'edició d'imatges

PROCEDIMENTS**C1. Procediments relacionats amb l'àmbit receptiu-perceptiu**

Identificació i classificació de les manifestacions visuals i plàstiques segons l'àmbit i el suport

Reconeixement de les finalitats i les funcions de les manifestacions visuals plàstiques observades

Anàlisi del procés en l'obra acabada

Identificació d'obres del patrimoni andorrà i relació amb el seu context històric i cultural

Relació de les manifestacions visuals i plàstiques amb la natura

Descobriments i recerca dels moviments artístics

Emissió de l'opinió personal sobre les manifestacions visuals i plàstiques observades tenint en compte els àmbits i els suports, i el context històric i cultural

Relació dels significats d'una manifestació visual i plàstica amb l'àmbit i el suport

Anàlisi de les finalitats i les funcions de les manifestacions visuals i plàstiques observades

Identificació d'obres del patrimoni andorrà i comparació amb altres espais territorials

Interpretació de manifestacions visuals i plàstiques que tenen la natura com a font inspiradora o com a tema

Emissió d'un judici de valor sobre les manifestacions visuals i plàstiques observades tenint en compte els àmbits i els suports, i el context històric i cultural

C2. Procediments relacionats amb l'àmbit expressiu

Creació de processos visuals atenent a la seva funció narrativa

Ús del dibuix com a eina de planificació d'un projecte

Utilització dels recursos TIC per a la recerca i la creació d'imatges posterior

Aplicació de tècniques multimèdia en l'edició d'imatges i audiovisuals tenint en compte la funció informativa i exhortativa del projecte

Experimentació i ús de diversos materials i tècniques seleccionats pel professor per a la creació de manifestacions visuals i plàstiques

Creació personal de diverses manifestacions visuals i plàstiques tenint en compte el tipus, la funció i les finalitats

Exposició pública d'una creació pròpia tenint en compte el tipus, la funció i les finalitats

Creació de processos visuals per a la realització d'un disseny i d'un projecte artístic

Selecció i adequació del tipus de dibuix com a eina de planificació d'un projecte

Selecció i adequació dels recursos TIC per a la recerca i per al projecte posterior

Aplicació de tècniques multimèdia en l'edició d'imatges i audiovisuals depenent de la funció expressiva i artística

Recerca i adequació del material i de les tècniques per a la creació de manifestacions visuals i plàstiques

Creació personal de diverses manifestacions visuals i plàstiques tenint en compte el tipus, la funció i les finalitats

Exposició i presentació d'una creació pròpia tenint en compte el tipus, la funció i les finalitats

ACTITUDS I VALORS	
Respecte envers les manifestacions artístiques de diverses cultures	Respecte davant les diferències entre les manifestacions visuals i plàstiques de diverses cultures
Respecte envers el patrimoni cultural i artístic andorrà	Iniciativa per conèixer l'actualitat cultural i artística andorrana
Interès per descobrir manifestacions estètiques en l'entorn natural	Apreciació de les manifestacions estètiques en l'entorn natural
Interès per adquirir una cultura visual i artística variada	Interès per ampliar la cultura visual i artística
Cura de les eines i dels materials utilitzats	Manteniment i reciclatge de les eines i els materials utilitzats
Cura en l'acabat i la presentació dels treballs	Cura en l'acabat i la presentació dels treballs
Actitud crítica i constructiva sobre les pròpies produccions i les alienes	Actitud crítica i constructiva sobre les produccions pròpies i les alienes

Orientacions didàctiques del bloc 1

Tant des d'un vessant receptiu com expressiu, és important que l'alumne conegui la diversitat de contextos i de tipus de manifestacions visuals i plàstiques presents en el món de l'art o en la vida quotidiana.

És per això que el professor ha de promoure el sentit crític i la construcció de significats a partir de l'observació, mitjançant fonts d'informació directes (exposicions, museus, espectacles, etc.) i indirectes (projeccions, llibres, Internet, etc.). D'altra banda, l'experimentació, l'acció creativa i la posada en situació són clau per a la bona integració d'aquests recursos.

El professor ha d'actuar com a guia que dona les eines suficients, tant conceptuals com pràctiques, per desenvolupar l'autonomia dels alumnes.

Bloc 2. Elements compositius del llenguatge visual

En aquest bloc s'han inclòs tots els elements configuradors del llenguatge visual: el punt, la línia, la taca, el color, la textura i la dimensió, així com el gest, el traç, la tècnica, la percepció fons-figura, la llum, el moviment i la proporció. Aquests últims recursos s'han associat progressivament a cada cicle de manera sumativa. Cal tenir en compte que aquests elements sempre es treballaran, ja que són elements presents en totes i cadascuna de les manifestacions visuals i plàstiques, però que s'aniran treballant progressivament.

Bloc 2. Elements compositius del llenguatge visual

1r CICLE	2n CICLE
FETS I CONCEPTES	
Les característiques de la forma i la taca	
Les formes abstractes i figuratives Les formes geomètriques: les figures planes, la simetria axial, radial i aparent, els sòlids i el seu desplegament El contorn, la silueta i els mòduls	La deformació i l'expressió Les formes geomètriques: l'estructura geomètrica de la forma, l'encaix, els sòlids i la seva representació Les característiques de la forma en relació amb l'espai visual El fons, la forma i la proporció
La formació i les característiques de la textura	
Les textures visuals o tàctils, representades i inventades	Les qualitats de les textures
La formació, les característiques i les qualitats del punt i de la línia	
El punt Les tipologies de línies: corbes, trencades, intermitents, dibuixades, rectes, etc. El gest i el traç	Les línies i els punts estructurals d'una forma o d'una composició
La formació i les característiques dels colors	
El cercle cromàtic: els colors primaris, secundaris i terciaris Els colors complementaris i els colors anàlegs La relativitat de la percepció del color: el contrast simultani El valor expressiu i simbòlic del color	Les característiques del color: el to, el valor i la saturació Les gammes tonals El valor expressiu i simbòlic del color Les gammes harmòniques i les gammes contrastades La diferenciació entre els colors llum i els colors pigment

La composició de les obres bidimensionals i tridimensionals

El punt de vista i l'enquadrament i les seves finalitats

El pes visual i l'equilibri

L'ombra pròpia i projectada en relació amb l'espai i la profunditat

El moviment en les manifestacions visuals i plàstiques: el moviment representat

El moviment com a element expressiu

La representació de la profunditat: la seqüenciació de plans, la perspectiva cavallera i l'ombra

El camp de visió, el "fora-camp" i l'espai suggerit

L'estructura i la finalitat expressiva de la distribució de l'espai compositiu

Els tipus de llum: la intensitat de la llum i la seva orientació

La funció expressiva i el significat de la llum en l'espai compositiu: la llum simbòlica, aleatòria i subjectiva

El moviment com a procés creatiu

El moviment com a element expressiu

La representació de la profunditat: la perspectiva cònica, obliqua i aèria

PROCEDIMENTS

C1. Procediments relacionats amb l'àmbit receptiu/perceptiu

Identificació dels elements del llenguatge visual i plàstic: la forma, el punt, la línia, la taca, el color, la textura i la dimensió

Relació entre els elements del llenguatge visual i plàstic en la composició de les manifestacions visuals i plàstiques bidimensionals o tridimensionals

Cerca dels recursos del llenguatge visual i plàstic en la premsa, la televisió i Internet

Valoració de l'estètica d'una manifestació visual i plàstica tenint en compte els elements del llenguatge visual i les seves relacions en la composició

Interpretació del significat dels elements del llenguatge visual i plàstic: la forma, el punt, la línia, la taca, el color, la textura i la dimensió

Anàlisi de la composició de les manifestacions visuals i plàstiques bidimensionals o tridimensionals i associació d'un significat

Anàlisi dels recursos del llenguatge visual i plàstic en la premsa, la televisió i Internet

Valoració de l'estètica i del significat de les manifestacions visuals i plàstiques observades tenint en compte els elements del llenguatge visual i les seves relacions en la composició

C2. Procediments relacionats amb l'àmbit expressiu

Representació del volum i de la profunditat per planificar un projecte

Enregistrament d'imatges per aprendre a enquadrar, mesurar plans, atendre als punts de vista i organitzar compositivament els elements

Exercitació de les possibilitats dels elements del llenguatge visual i plàstic: la forma, el punt, la línia, la taca, el color, la textura i la dimensió

Experimentació de diversos tipus de traços en relació amb el gest (pressió, direcció, moviment) i el suport

Experimentació amb diverses possibilitats plàstiques de la línia amb diversos tipus de traçats fets amb escaire, cartabó i compàs

Ús selectiu dels elements del llenguatge visual i plàstic en creacions originals i imaginatives

Selecció i adequació del tipus de representació del volum i la profunditat com a eina de planificació d'un projecte

Enregistrament d'imatges tenint en compte la composició i el seu significat

Exercitació de les possibilitats dels elements del llenguatge visual i plàstic en adequació al projecte propi

Creació de composicions plàstiques a partir de traçats geomètrics

Ús selectiu i argumentat dels elements del llenguatge visual i plàstic en creacions originals i imaginatives

ACTITUDS I VALORS	
Esforç per utilitzar la terminologia específica de l'àrea	Sistematització en l'ús de la terminologia de l'àrea
Valoració dels elements del llenguatge plàstic com a mitjà d'expressió personal ric i original	Valoració dels elements del llenguatge plàstic com a mitjà d'expressió personal ric i original
Curiositat per experimentar amb les possibilitats dels elements del llenguatge visual i plàstic	Iniciativa personal per experimentar amb les possibilitats dels elements del llenguatge visual i plàstic
Actitud positiva davant del fracàs o l'error	Assumpció de riscos i exploració de noves vies amb actitud crítica i constructiva
Precisió i rigor en la producció dels treballs	Precisió i rigor en la producció dels treballs
Interès en la cerca de materials, eines i tècniques per aconseguir un resultat concret	Interès en la cerca de materials, eines i tècniques per aconseguir un resultat concret

Orientacions didàctiques del bloc 2

Des del vessant perceptiu, és important que l'alumne identifiqui i relacioni els elements del llenguatge visual en l'espai compositiu a través de l'observació i l'anàlisi. Cal recordar que aquest bloc de recursos és només una de les parts de l'anàlisi d'una manifestació visual i plàstica i que, sense la interrelació amb els altres blocs, aquesta anàlisi és incompleta. Per tant, en aquest bloc es pretén potenciar el treball sobre els elements del llenguatge visual, a partir de la posada en situació de diversos àmbits i suports treballats en el bloc 1.

Altrament, des de l'expressió és important allunyar-se de la reproducció mimètica o dels models de referència que cal seguir, i desenvolupar l'aprenentatge per descobriment a través de l'exploració del llenguatge visual. Un exemple clar n'és l'aprenentatge del cercle cromàtic a partir de formes i processos allunyats de la còpia estereotipada. Els resultats de la barreja de colors poden activar-se des d'una pedagogia per descobriment a través de l'experimentació de la quantitat de pintura i la densitat de l'aigua, sense que el docent prèviament apunti que el blau i el groc fan verd o que el resultat del groc i el vermell és el taronja.

Bloc 3. Valor comunicatiu de les manifestacions visuals i plàstiques

Aquest bloc de recursos està centrat en el valor comunicatiu de les manifestacions visuals i plàstiques. Entenem que tota manifestació visual i plàstica, tant una imatge en general com una obra d'art, té una finalitat comunicativa amb un missatge concret, que pot ser reivindicatiu, publicitari, poètic, estètic o expressiu. Aquesta finalitat comunicativa varia en funció del context de la manifestació visual i plàstica, de l'àmbit, del suport i dels elements del llenguatge visual -aspectes que es treballen en els blocs de recursos anteriors-, però hi ha més factors que entren en joc en el moment de comunicar visualment, com ara l'emissor, el receptor i els codis de representació, entre d'altres.

En aquest sentit, per poder interpretar o produir un missatge visual cal atendre a tres nivells: els elements de la comunicació, els tipus i les finalitats dels missatges, i, finalment, els codis de representació. Per tant, en aquest bloc es treballaran en profunditat cadascun d'aquests nivells per oferir a l'alumne les eines necessàries per interpretar el valor comunicatiu de qualsevol manifestació visual i plàstica, així com per produir manifestacions visuals i plàstiques amb un valor comunicatiu concret.

La progressió dels recursos es fa a partir d'un increment d'abstracció, de complexitat i d'autonomia en l'ús dels recursos. A tall d'exemple, podem fixar-nos en la progressió del recurs següent, en què l'alumne a primer cicle "utilitza i experimenta els codis del llenguatge visuals amb una finalitat comunicativa concreta", mentre que a segon cicle "selecciona els recursos visuals i plàstics més adequats per desenvolupar un projecte visual i plàstic d'acord amb la seva finalitat i funció comunicativa".

Bloc 3. Valor comunicatiu de les manifestacions visuals i plàstiques

1r CICLE	2n CICLE
FETS I CONCEPTES	
Els elements de la comunicació visual	
Emissor	
Receptor	
Missatge	
Canal	
Context	
Codis	
Significant/significat	

Tipus i finalitats dels missatges	
La finalitat narrativa, informativa, corporativa i publicitària dels missatges presents en les manifestacions visuals i plàstiques	La finalitat política, social, estètica, plàstica, descriptiva i publicitària dels missatges presents en les manifestacions visuals i plàstiques El procés creatiu
Els codis de representació	
Les idees, les situacions, les emocions i els sentiments com a punt de partida en la representació de missatges La representació de les nocions: temps, moviment, espai i llum La simbologia dels colors La funció comunicativa de l'enquadrament La funció comunicativa de les formes La funció comunicativa de les línies La funció comunicativa de l'estructura compositiva	Les idees, les emocions, els sentiments, les creences, les vivències i la mateixa realitat com a mitjà d'expressió i de transmissió de missatges creatius, originals i amb una intenció comunicativa concreta La interrelació dels elements del llenguatge visual i el seu valor simbòlic i expressiu
PROCEDIMENTS	
C1. Procediments relacionats amb l'àmbit receptiu/perceptiu	
Identificació dels elements de la comunicació que formen una manifestació visual i plàstica (receptor, emissor, canal, etc.) Anàlisi del missatge d'una manifestació visual i plàstica tenint en compte la finalitat comunicativa, el context i els codis de representació que la formen	Anàlisi i interpretació de la relació entre el valor comunicatiu d'una obra i l'ús de determinats suports, tècniques, materials i formats Reconeixement dels missatges encoberts en les manifestacions visuals i plàstiques
C2. Procediments relacionats amb l'àmbit expressiu	
Creació de missatges visuals tenint en compte els elements de la comunicació visual Ús i experimentació dels codis del llenguatge visual amb una finalitat comunicativa concreta Exploració de les possibilitats dels nous mitjans tecnològics en la creació de missatges Representació de les idees, les emocions o els sentiments en la creació de missatges personals creatius i originals	Representació personal d'idees (amb una finalitat comunicativa concreta) utilitzant el llenguatge visual i mostrant iniciativa, creativitat i imaginació Selecció dels recursos visuals i plàstics més adequats per desenvolupar un projecte visual i plàstic d'acord amb la finalitat i la funció comunicativa Experimentació i utilització de tècniques en funció de les intencions comunicatives Treball del procés de creació com a finalitat comunicativa Exploració de les possibilitats dels nous mitjans tecnològics en la creació de missatges
ACTITUDS I VALORS	
Valoració del paper discursiu de la imatge en la societat actual Actitud crítica davant les necessitats de consum creades per la publicitat Interès per comunicar visualment de manera creativa i eficaç Acceptació i respecte envers les creacions alienes Actitud crítica i constructiva sobre les pròpies produccions i les alienes	Valoració del paper discursiu de la imatge en la societat actual Actitud crítica envers les representacions estereotipades Autoexigència en la creativitat, l'originalitat i l'eficàcia de les manifestacions visuals produïdes Acceptació i respecte envers les creacions alienes Actitud crítica i constructiva sobre les pròpies produccions i les alienes

Orientacions didàctiques del bloc 3

El docent haurà de crear dinàmiques i estratègies pedagògiques per tal que els alumnes puguin treballar el significat de les manifestacions visuals i plàstiques. Aquest tipus de dinàmiques hauran d'anar encaminades cap a la creació d'espais de diàleg i de reflexió en què es fomenti l'intercanvi argumentat d'opinions sobre els missatges observats.

A través de les situacions problema plantejades a l'aula, els alumnes han de veure la necessitat i la importància del valor comunicatiu de tota manifestació visual i plàstica, des del punt de vista tant de l'emissor com del receptor.

BOPA

Butlletí Oficial del
Principat d'Andorra

Núm. 90

27 de juliol del 2022

29/33

Quadres de síntesi

Quadre de síntesi de la C1

Criteris d'avaluació

CA1. Precisió

CA2. Pertinència

CA3. Sentit crític

Expectatives de 1r cicle

CA1. Precisió

Al final del primer cicle de segona ensenyança, l'alumne interpreta manifestacions visuals i plàstiques quan identifica de forma precisa l'àmbit al qual correspon la manifestació, així com la tècnica i el suport emprats en la seva execució. Igualment, l'alumne és precís quan reconeix i descriu els elements del llenguatge visual i plàstic que conformen la manifestació, i usa de manera precisa el vocabulari propi de les arts visuals i plàstiques que ha treballat a l'aula.

CA2. Pertinència

D'altra banda, l'alumne copsa i interpreta pertinentment el significat del missatge i la intenció comunicativa de la manifestació visual i plàstica analitzada, a la vegada que relaciona de manera pertinent els elements formals i conceptuals que la conformen. A partir de l'observació, l'alumne també situa de manera pertinent la manifestació visual i plàstica en el seu context d'origen (històric, social, cultural, etc.), i explica els elements característics que li donen sentit.

CA3. Sentit crític

Finalment, l'alumne és capaç d'expressar l'opinió sobre la manifestació visual i plàstica analitzada de manera crítica i argumentada. A partir de les seves anàlisis i investigacions, l'alumne emet judicis de valor que van més enllà de la interpretació personal i subjectiva i que inclouen coneixements concrets que ha adquirit. En expressar les opinions, a més, cal que l'alumne mostri una actitud oberta i respectuosa envers les propostes visuals i plàstiques, així com envers les opinions i els punts de vista dels altres.

Expectatives de 2n cicle**CA1. Precisió**

Al final del segon cicle de segona ensenyança l'alumne interpreta manifestacions visuals i plàstiques d'àmbits i modes d'expressió més complexos pel que fa al contingut formal i conceptual del llenguatge visual i plàstic, els suports i les funcions comunicatives.

En aquesta interpretació, l'alumne identifica de forma precisa l'àmbit, la tècnica i el suport de les manifestacions visuals i plàstiques objecte d'estudi. Igualment, l'alumne és precís quan reconeix i analitza els elements del llenguatge visual i plàstic que hi retroba, i fa servir de manera precisa, rica i diversa la terminologia i el vocabulari propis de les arts visuals i plàstiques.

CA2. Pertinència

D'altra banda, l'alumne estableix relacions de significat pertinents entre els elements del llenguatge visual i plàstic i la funció expressiva de les manifestacions analitzades, a la vegada que valora pertinentment la funció comunicativa d'aquests elements (simbòlic, estètic, expressiu...). Per tal que la interpretació sigui completa i global, l'alumne també situa les manifestacions visuals i plàstiques en el seu context de creació (històric, social, cultural, moviment artístic, vida de l'artista, etc.), i el relaciona de forma pertinent amb el significat i els elements formals, destacant els aspectes que són rellevants i que l'ajuden a donar sentit i valor a la manifestació visual i plàstica.

CA3. Sentit crític

Finalment, per interpretar manifestacions visuals i plàstiques de manera crítica s'espera que l'alumne emeti judicis de valor argumentats i raonats que vagin més enllà de valoracions únicament subjectives, com per exemple dir si m'agrada o no m'agrada. L'opinió argumentada ha de fonamentar-se en una opinió crítica i constructiva que consideri la relació entre els possibles missatges i les formes variades de representació que ofereix l'àmbit plàstic. Per donar solidesa a l'argumentació, a més, ha de justificar les posicions amb exemples concrets que els donin suport o emprant arguments basats en aspectes propis de les arts visuals i plàstiques. Els seus judicis de valor o posicions han de ser consistents però alhora demostrar una actitud oberta i respectuosa envers les propostes visuals i plàstiques, així com envers altres opinions.

Quadre de síntesi de la C2

Críteris d'avaluació

CA1. Creativitat

CA2. Adequació

CA3. Coherència

Expectatives de 1r cicle

CA1. Creativitat

Al final del primer cicle de segona ensenyança, quan l'alumne expressa idees, emocions i sentiments a través de manifestacions visuals i plàstiques mostra creativitat a l'hora d'experimentar i explorar a fi de crear obres personals i originals que fugin i s'allunyin de mimetismes i de representacions estereotipades. L'alumne mostra la pròpia creativitat quan utilitza el que ja existeix i ho combina i ho personalitza, establint noves relacions de significat. Quan l'alumne s'expressa a través de la creació d'obres, a més, té interès per cercar i investigar fonts d'informació diverses i utilitza els resultats de la cerca personal i plàstica (esbossos, dibuixos, reflexions, referències artístiques, etc.) amb l'objectiu de crear noves idees o narracions visuals. Igualment, l'alumne troba solucions creatives als diferents obstacles o oportunitats sorgits en el procés creatiu.

CA2. Adequació

D'altra banda, l'alumne s'expressa amb adequació quan, a partir de l'exercitació i experimentació prèvia (fonamentals per a aquesta tasca), selecciona -dins d'un ventall acotat i reduït de propostes facilitades pel docent- les tècniques, els materials i els suports que s'adeqüen més a la intenció comunicativa i al concepte o idea del que vol expressar. A partir de pautes d'exercitació concretes o d'exemples i models facilitats pel docent, l'alumne també empra adequadament els elements del llenguatge visual i les tècniques per aconseguir un resultat final satisfactori, tenint en compte les finalitats i intencionalitats planificades. Igualment, l'alumne fa un ús acurat i apropiat de les eines i els materials que utilitza per dur a terme la seva creació.

CA3. Coherència

Finalment, l'alumne demostra coherència quan explica el missatge i la intenció comunicativa que ha triat per representar la seva manifestació visual i plàstica i quan descriu i justifica de manera bàsica les característiques formals (tècniques, materials, suports i elements del llenguatge) que ha utilitzat per donar significat al conjunt de la seva obra. A l'últim, l'alumne valora el procés de creació que ha seguit, i destaca els aspectes que han determinat la concreció de la creació visual i plàstica de forma personal (com cercar idees, fer esbossos, el pla de treball, la creació final, etc.).

Expectatives de 2n cicle**CA1. Creativitat**

Al final del segon cicle de segona ensenyança, l'alumne expressa idees, emocions i sentiments a través de manifestacions visuals i plàstiques més conceptuals, de contextos i d'àmbits més diversos i complexos. L'alumne és molt més autònom en el seu procés creatiu i les possibilitats creatives són més àmplies, i fa complexa així la seva actuació.

L'alumne mostra creativitat a l'hora de crear obres innovadores i originals que fugin i s'allunyin de representacions estereotipades, de mimetismes, i que evitin prejudicis. L'alumne mostra la pròpia creativitat quan utilitza el que ja existeix i ho combina i ho personalitza, establint noves relacions de significat. Quan l'alumne s'expressa amb creativitat, a més, mostra interès per cercar i investigar fonts d'informació diverses i utilitza els resultats de la cerca personal i plàstica (esbossos, dibuixos, reflexions, referències artístiques, etc.) amb l'objectiu de crear noves idees o narracions visuals. Igualment, l'alumne troba solucions creatives o alternatives als diferents obstacles o oportunitats sorgits en el procés creatiu.

CA2. Adequació

D'altra banda, l'alumne s'expressa amb adequació quan, a partir de l'exercitació i experimentació prèvia (fonamentals per a aquesta tasca), selecciona i combina -dins d'un ventall força ampli de possibilitats- les tècniques, els materials i els suports que s'adeqüen més a la intenció comunicativa i al concepte o idea del que vol expressar. L'alumne també emprà adequadament els elements del llenguatge visual i les tècniques per aconseguir un resultat final satisfactori, tenint en compte les finalitats i intencionalitats planificades. Igualment, l'alumne fa un ús acurat i apropiat de les eines i els materials que utilitza per dur a terme la seva creació.

CA3. Coherència

Finalment, l'alumne demostra coherència quan argumenta el missatge i la intenció comunicativa que ha triat per representar la seva manifestació visual i plàstica i justifica les característiques formals (tècniques, materials, suports i elements del llenguatge) que ha utilitzat, així com les relacions fetes per donar significat al conjunt de la seva obra. A l'últim, l'alumne valora i qüestiona el procés de creació que ha seguit, i destaca els aspectes que han determinat la concreció de la creació visual i plàstica de forma personal (com cercar idees, fer esbossos, el pla de treball, la creació final, etc.).